



**Western Cape
Government**



WES-KAAP ONDERWYSDEPARTEMENT

REKENINGKUNDE

Grade 12

LEERDER ANTWOORDBOEK

KWARTAAL 3

2026

ONDERWERP 1: KOSTEREKENINGKUNDE
SESSIE 1

BASISLYNASSESSERING

1.1	KOSTE KONSEPTE	
	1.1.1	
	1.1.2	
	1.1.3	
	1.1.4	
	1.1.5	
1.2	Gee EEN voorbeeld van 'n vaste koste en EEN voorbeeld van 'n veranderlike koste.	
	Vaste koste	
	Veranderlike koste	
1.3	Verduidelik waarom dit belangrik is om die verwagte gelykbreekpunt vir 'n besigheid voor die begin van 'n finansiële jaar te bereken.	
1.4	Bereken die gelykbreekpunt vir mans se Run Fast-hardloopskoene vir 2026.	

AKTIWITEIT 1: KOSTEREKENINGKUNDE

1.1	Bereken die volgende om die nota vir fabrieksbokoste vir die finansiële jaareinde voor te berei. Gebruik die tabel wat in die antwoordboek verskaf word.	
	Verbruiksgoedere wat in die fabriek gebruik word	
	Fabriekshuur	
	Fabriekswater en elektrisiteit	
	Fabrieksversekering	

Fabrieksbokoste Nota

Fabrieksalarisse	102 400
Diverse uitgawes	47 040

1.2

Produksiekostestaats vir die jaar geëindig 28 Februarie 2026.

	792 740
Primêre koste	1 380 000
Totale koste van produksie	
Goedere-in-bewerking aan begin v. jaar	35 100
Goedere-in-bewerking aan einde v. jaar	

AKTIWITEIT 2: KOSTEREKENINGKUNDE

2.1

2.1.1	
2.1.2	
2.1.3	

2.2

LESSENAARFABRIEK

2.2.1

Fabrieksbokoste Nota

Indirekte arbeid	296 500
Waardevermindering van fabrieksaanleg	166 000

2.2.2

Bereken die totale koste van produksie van klaarprodukte.

Berekeninge	Antwoord

2.2.3

Sihle wil 'n bykomende 1 500 lessenaars vervaardig, terwyl die verkoopprijs en koste gehandhaaf word. Bereken die adisionele wins wat hy kan verwag.

Berekeninge	Antwoord

2.3 STOELFABRIEK

2.3.1 **Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2026 te bevestig.**

Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2026 te bevestig.	
Workings	Answer

2.3.1 Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak bereik. Haal syfers aan.

Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak bereik. Haal syfers aan.

2.3.3 **Sihle** **voel** **dat** **die** **houtgrondstof** **nie** **goed** **beheer** **is** **nie.**

- **Verskaf 'n berekening om sy mening te staaf.**

Sihle voel dat die houtgrondstof nie goed beheer is nie.

- **Verskaf 'n berekening om sy mening te staaf.**

Identifiseer TWEE moontlike oorsake van hierdie probleem. Verskaf 'n oplossing vir ELKEEN.

	MOONTLIKE OORSAKE	OPLOSSING VIR ELKEEN
Oorsaak 1		
Oorsaak 2		

2.3.4 Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELKEEN.

Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELKEEN.		
	REDES	OPLOSSING VIR ELKEEN
Rede 1		
Rede 2		

INFORMELE ASSESERING

1.

1.1	
1.2	
1.3	

3

2.1

Bereken direkte materiaalkoste.	
184 000	

6

2.2

Bereken die fabrieksbokoste.	
Huuruitgawe	109 000

12

2.3

Produksiekostestaats vir die jaar geëindig 28 Februarie 2026

Direkte arbeid	616 200
Primere Koste	
Totale koste van produksie	
Goedere-in-bewerking aan begin v. jaar	
Goedere-in-bewerking aan einde v. jaar	
Totale koste van produksie v. klaarprodukte	

8

3.1

Moet die onderneming tevrede wees met die aantal stoele wat gedurende hierdie finansiële jaar vervaardig en verkoop is? Verduidelik. Haal relevante syfers in jou antwoord aan.

3

Zandile wil die getal eenhede wat geproduseer en verkoop word in die volgende boekjaar tot 30 000 verhoog terwyl koste gehandhaaf word. Bereken die wins wat sy uit hierdie eenhede sal maak.	
BEREKENINGE	ANTWOORD

4

3.2

Zandile is oortuig daarvan dat die koste van elektrisiteit in die fabriek in hierdie boekjaar afgeneem het. Verskaf TWEE redes wat gelei het tot die afname in die koste van elektrisiteit in die fabriek in die huidige finansiële jaar.

4

ONDERWERP 2: REKONSILIASIES / VERSOENINGS**SESSIE 2****BANK REKONSILIASIE BASISLYNASSESSERING**

	Item	Kontantjoernaal		Bank- versoening- staat	Geen in- skrywing
		KOJ	KBJ		
1.	Bankkoste volgens bankstaat.		X		
2.	Maandeindsaldo van lopende bankstaat. (gunstig).				
3.	Bedrag van 'n EFO te groot in die KBJ aangeteken.				
4.	Kansellasië van 'n EFO wat uitgereik is (binne die bank se tydsraamwerk).				
5.	Maandeindsaldo van lopende bankstaat (ongunstig).				
6.	EFO's wat nie op die bankstaat verskyn nie.				
7.	Bedrag van 'n EFO wat te min in die KBJ geboekstaaf is				
8.	Bedrag van 'n EFO ontvang wat te min in die KOJ geboekstaaf is.				
9.	Vorige maandeindsaldo van bankstaat (ongunstig).				
10.	Bankkoste gedupliseer op die bankstaat.				
11.	Rente op oortrokke bankrekening.				
12.	Kansellasië vankorting op betaling verkeerdelik geboekstaaf.				
13.	Foutiewe debietinskrywing in die bankstaat gemaak.				
14.	Huur deur die huurder in die bankrekening gedeponeer.				
15.	Direkte deposito deur 'n debiteur in die onderneming se bankrekening maak.				
16.	Rente op lopende bankrekening verdien.				
17.	Gebruik van debietkaart om geld te trek wat op die bankstaat verskyn, maar uit kontantjoernale uitgelaat is.				
18.	Vorige maandeindsaldo van die bankrekening (gunstig).				
19.	Lopendemaandeindsaldo van die bankrekening (ongunstig).				
20.	Foutiewe kredietinskrywing in die bankstaat gemaak.				

KTIWITEIT 1: BANK REKONSILIASIE

1.1

1.1.1	
1.1.2	
1.1.3	

1.2.1

Bereken die korrekte totale in die Kontantontvangstejoernaal (KOJ) en die Kontantbetalingsjoernaal (KBJ) vir Mei 2026.

Kontantontvangstejoernaal	Kontantbetalingsjoernaal
634 700	462 900

1.2.2

Bereken die korrekte saldo van die bankrekening in die grootboek op 31 Mei 2026.

--

1.2.3

Stel die bankversoeningstaat op 31 Mei 2026 op.

1.2.4

Verduidelik wat jy aan Marli sal sê oor elk van die volgende:
• EFO 639 vir R62 900 in Inligting (e):
Verduidelik wat jy aan Marli sal sê oor elk van die volgende:
• Uitstaande deposito R65 000
• Direkte deposito R31 800
• Interne Kontrole

AKTIWITEIT 2: BANK REKONSILIASIE

2.1

2.1.1	
2.1.2	
2.1.3	

2.2.1 BERG HANDELAARS

[illegible]

2.2.2

[illegible]

2.2.3

Die interne ouditeur is bekommerd oor die bestuur van kontant in die besigheid.

- Verduidelik TWEE verskillende probleme om sy bekommernis te regverdig. Haal syfers en datums aan.

- Gee advies oor hoe sulke probleme in die toekoms voorkom kan word. Verskaf TWEE punte.

KREDITEURE REKONSILIASIE
SESSIE 2

Basislynassessering

	FOUTE EN WEGLATINGS	KREDITEURE-KONTROLE	KREDITEURE-LYS
	Saldo's op 31 Mei 2026	160 300	170 400
A.	Die totaal van die Krediteure-afslagjoernaal is met R13 000 onderskat.		
B.	Die totaal van Krediteurejoernaal is onakkuraat as R52 250 in plaas van R62 350 bygevoeg.		
C.	'n Betaling van R43 000 aan Lwethu Winkels is korrek in die Kontantbetalingsjoernaal aangeteken, maar die boekhouer het nagelaat om hierdie betaling na die krediteuregrootboekrekening op te teken.		
D.	'n EFO vir R2 100 wat aan Rixi Handelaars uitgereik is ter vereffening van hul skuld van R2 300 is korrek in die Kontantbetalingsjoernaal aangeteken, maar verkeerdlik na Xiri Groothandelaars se rekening oorgeboek.		
E.	'n Kredietsaldo van R470 uit Lwethu Winkels se rekening in die Debiteuregrootboek moet na hul rekening in die Krediteuregrootboek oorgeplaas word.		
F.	Kredietaankope van handelsware ter waarde van R38 600 van Xiri Groothandelaars is verkeerdlik as R83 600 in die Krediteurejoernaal ingeskryf en as sodanig oorgeboek.		
G.	Rixi Handelaars se rekening is verkeerdlik gedebiteer met kredietaankope waarde van R15 000.		

AKTIWITEIT 1: KREDITEURE REKONSILIASIE

1.1

	Krediteuregrootboekrekening in die boeke van Nathi Handelaars	Krediteureversoeningstaat op 30 Mei 2026.
Saldo	47 064	40 271
(i)		
(ii)		
(iii)		
(iv)		
(v)		
(vi)		
(vii)		

1.2

Watter raad sal jy aan die eienaar gee met betrekking tot dit?
Verskaf TWEE interne beheermaatreëls wat geïmplementeer kan word om sulke voorvalle soos bogenoemde in die toekoms te voorkom.

AKTIWITEIT 2: KREDITEURE REKONSILIASIE

2.1

	Krediteuregrootboekrekening in die boeke van Khaya Winkels	Die staat van PN Verskaffers
Saldo's	101 000	85 380
(i)		
(ii)		
(iii)		
(iv)		
(v)		
(vi)		
(vii)		

2.2

Noem TWEE voordele van die gebruik van elektroniese fondsoordragte (EFO's) vir betalings aan krediteur.

Die interne ouditeur voel dat hierdie insident van bedrog nooit in hierdie onderneming moes plaasgevind het nie. Verduidelik hoekom hy so voel.

Verduidelik hoe dit verhoed kon gewees het. Noem TWEE punte.

DEBITEURE REKONSILIASIE

SESSIE 2:

Basislynassessering

1.

Regstellings aan die Debiteurekontrolerekening	
Huidige Debiteurekontrolerekening saldo	20 100
(i)	
(ii)	
(iii)	
(iv)	
(v)	
Korrekte Debiteurekontrolerekening saldo	

2.

Debiteurelys op 30 September 2025		
Get Tee		
M Skirts		
J Skinny		
T Curvey		
Korrekte total van die Debiteurelys		

AKTIWITEIT 1: DEBITEURE REKONSILIASIE

1.1

Regstellings aan die Debiteurekontrolerekening	
Saldo voor foute en weglatings	100 310
(i)	
(ii)	
(iii)	
(iv)	
v)	
(vi)	
Korrekte Debiteurekontrolerekening saldo	

1.2

Debiteurelys op 30 September 2025		
D Dlamini	27 000	
G Swardt	22 470	
N Nomandla	17 600	
L Vos	34 440	
X Meyer	- 2 000	
Korrekte total van die Debiteurelys		

1.3

Verwys na Inligting C. Bereken die % debiteure wat nie aan die kredietterme voldoen nie.	
Berekeninge	Antwoord
Verwys na Inligting A. Identifiseer EEN ander probleem met betrekking tot die beheer oor debiteure-rekeninge. 	
Verskaf TWEE voorstelle om die probleme wat geïdentifiseer is, op te los. 	

AKTIWITEIT 2: DEBITEURE REKONSILIASIE

2.1

Identifiseer die saldo van die Debiteurekontrolerekening in die Algemene Grootboek op 31 Mei 2026.

2.2

Verduidelik die terme "kredietlimiet" en "bedrag verskuldig" soos gebruik op die Ouderdomsontleding hierbo.

--

2.3

Noem die maand waarin B. Ney goedere op krediet by Chino Winkels koop.

--

2.4

Hoeveel moet hy betaal voordat hy toegelaat sal word om die bykomende R900 se goedere op krediet te neem?

--

2.5

As rekenmeester van Chino Winkels, skryf kort instruksies aan die debiteureklerk oor die prosedure wat jy wil hê sy moet volg om die R217 uitstaande deur C Ward in te vorder.

--

2.6

D Vid kan nie opgespoor word nie, en daar word geglo dat hy die land verlaat het. Sy rekening is vir meer as 90 dae agterstallig en jy as rekenmeester het instruksies uitgereik om sy rekening as oninbaar af te skryf.

Voltooi die tabel hieronder om hierdie inskrywing aan te teken. Die goedere wat aan D Vid verkoop is, is met 25% op kosprys opgemerk.

Hulpjoernaal	Rekening gedebiteer	Rekening gekrediteer	Bedrag

2.7

Bespreek kortliks of effektiewe beheer oor debiteure uitgeoefen word.

--

INFORMAL ASSESSMENT – BANK RECONCILIATION

1.1

1.1.1	
1.1.2	
1.1.3	
1.1.4	

3

1.2.1

Toon veranderinge in die Kontantjoernale vir Junie 2026.		
KOJ		KBJ
91 230		101 050

10

1.2.2

Bereken die korrekte Bankrekeningsaldo op 30 Junie 2026.

4

1.2.3

Stel die Bankversoeningstaat op 30 Junie 2026 op.		

7

INFORMELE ASSESERING

1.1

	Krediteuregrootboekrekening	Rekeningstaat	
	147 820	145 060	
(i)			
(ii)			
(iii)			
(iv)			
(v)			
(vi)			
			8

1.2

Gee een rede om haar besluit te ondersteun.		
		2
Gee een interne prosedure om beheer oor so 'n stelsel te verseker.		
		2

INFORMELE ASSESERING: DEBITEURE REKONSILIASIE

1.1

Verskaf TWEE dokumente wat Zig Zag-handelaars van potensiele debiteure benodig voordat hulle toegelaat word om 'n rekening oop te maak.

2

1.2

Verwys na inligting A en B

Die korrekte eindsaldo van die Debiteurekontrole Rekening op 30 September 2025. Dui veranderinge aan met '+' vir 'n verhoging, '-' vir 'n afname of '0' vir geen verandering nie.

	Voorlopige Saldo	228 000
(i)		
(ii)		
(iii)		
(iv)		
(v)		
(vi)		
(vii)		

9

Die korrekte bedrae wat slegs deur die volgende debiteure verskuldig is:

DEBITEUR	BEREKENINGE	ANTWOORD
A Barnes	(13 500	
C Davis	(25 000	
E Foley	(18 300	

9

1.3 Verwys na inligting C.

Verduidelik DRIE verskillende probleme wat deur die Debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf die naam van 'n debiteur en die bedrag in ELKE geval.	
PROBLEEM	NAAM VAN DEBITEUR EN BEDRAG

6

1.4 Verwys na inligting D.

Verskaf TWEE punte om die interne ouditeur se bekommernis te ondersteun, dat Susan se posbeskrywing tot moontlike bedrog kan lei.

4

ONDERWERP 3:
BASISLYNASSESSERING

1

BEGROTING KONSEPTE	
1.1	
1.2	
1.3	
1.4	
1.5	
1.6	
1.7	

AKTIWITEIT 1

1.1

Noem EEN verskil tussen 'n Geprojekteerde Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) en 'n Kontantbegroting.

1.2

Verskaf TWEE moontlike redes waarom Sparky nie krediet aan kliënte toestaan nie en dui aan of dit 'n goeie besluit is of nie.

1.3.1

Die winsopslagpersentasie wat gehandhaaf word vir die verkoop van onderdele.

1.3.2

Die persentasie afname in diensfooi-inkomste wat in September 2025 verwag word.

1.3.3

Die bykomende ruimte (in vierkante meter) wat die besigheid beplan om vanaf September 2025 te huur.

1.3.4

Die rentekoers op die vaste deposito. Let daarop dat die rentekoers na verwagting konstant sal bly oor die begrotingsperiode.

1.4

Lewer kommentaar oor die beheer van voorraad en verduidelik hoe Sparky van plan is om dit reg te stel. Haal spesifieke items en syfers aan uit die Geprojekteerde Staat van Omvattende Inkomste wat verskaf is.

1.5

Sparky het kliënte gratis aflewering van onderdele aangebied, maar het hierdie diens op 31 Julie 2025 gestaak.

Noem TWEE punte om hierdie besluit te ondersteun.

1.6.1

Lewer kommentaar oor die beheer oor:

- Diensfooï uitgawes

- Water en elektrisiteit

1.6.2

Sparky het besluit om nie die volle begroting vir advertensies te gebruik nie.
Verduidelik of dit voordelig vir die besigheid was of nie.

AKTIWITEIT 2

2.1

Identifiseer TWEE items in die Kontantbegroting wat nie in die Geprojekteerde Staat van Omvattende Inkomste sal verskyn nie.

2.2.1

Debiteure-invorderingskedule

MAAND	KREDIETVERKOPE	OKTOBER	NOVEMBER
Augustus	90 000	18 000	
September	93 000	27 900	
Oktober		47 025	
November	105 000		

2.2.2

Bereken die ontbrekende syfers aangedui deur (a) – (e) in die Kontantbegroting.

NO.	BEREKENINGE	ANTWOORD
(a)	Kontantverkope	
(b)	Kommissie-inkomste	
(c)	Rente op vaste deposito	
(d)	Betalings aan krediteure	
(e)	Salarisse en lone	

2.3

Lewer kommentaar oor die interne beheermaatreëls rakende invordering van debiteure en die betaling aan krediteure. Gee TWEE punte.

INFORMELE ASSESERING

1. DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE

MAAND	KREDIET- VERKOPE	SEPTEMBER	OKTOBER
JULIE	126 000	6 300	
AUGUSTUS	131 400	72 270	6 570
SEPTEMBER	133 200	53 280	
OKTOBER	136 800		
KONTANT ONTVANG VAN DEBITEURE		131 850	

4

2. Bereken die ontbrekende bedrae aangedui deur (a)–(e) op die Kontantbegroting verskaf. (Inligting I)

	BEREKENINGE	ANTWOORD
(a)	KONTANT AANKOPE: SEPTEMBER	
(b)	BETALINGS AAN KREDITEURE: OKTOBER	
(c)	SALARISSE EN LONE: OKTOBER	
(d)	VERSEKERING: SEPTEMBER	
(e)	TERUGBETALING VAN LENING: OKTOBER	

15

3.

VERWYS NA INLIGTING G.

Lewer kommentaar oor hoe die aanlynverkope die werklike kontant- en kredietverkope in Augustus beïnvloed het. Haal syfers of berekeninge aan.

--

4

VERWYS NA INLIGTING H.

Identifiseer TWEE ander koste reeds in die begroting wat geraak is deur die besluit om aanlyn te gaan en verduidelik of dit goed beheer is of nie. Haal syfers of berekeninge aan.

--

4

Verskaf EEN punt wat hy moet oorweeg om aanlynverkope as 'n permanente instelling te bestuur.

--

2

4.

Bereken die kosprys van die nuwe afleweringsvoertuig.

BEREKENINGE	ANTWOORD

4

Noem TWEE ander koste wat verband hou met die voertuig wat Claudio by die begroting sal moet insluit. Syfers word nie vereis nie.

--

2